Domoljubni radio

Portal domoljubnog radija

U SPEKTRU BOGATSTVA RAZLIČITOSTI – 6 – Visoki standard poštovanja ljudskih prava u Hrvatskoj – POŠTOVANJE PRAVA ČEŠKE I SLOVAČKE NACIONALNE MANJINE

Antun Brađašević · Friday, May 28th, 2021

Općenito uvodno o Česima u Hrvatskoj, o njihovim predstavnicima i udrugama

Česi su ustavom utvrđena nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine bilo ih je **13.086** ili 0,3% . U 2011. godini u Republici Hrvatskoj popisano **9.641** pripadnik češke nacionalne manjine, uglavnom nastanjenih na području Bjelovarsko-bilogorske, Požeško-slavonske, Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije te Gradu Zagrebu. Imaju svoje škole, kulturna i športska udruženja. Više od 50 godina djeluje i Savez Čeha koji objedinjuje, predstavlja i zastupa interese Čeha u RH. Saborska zastupnica mr. **Zdenka Čuhnil**, zastupala je nekad interese Čeha i Slovaka u zakonodavnom tijelu države, a sad to čini saborski zastupnik **Vladimir Bilek**. Zdenka Čuhnilje obnašala je tri mandata kao nezavisna zastupnica za češku i slovačku nacionalnu manjinu u Hrvatskom saboru. Bila je članica Kluba zastupnika nacionalnih manjina. U saborskim odborima je obnašala dužnosti predsjednice Odbora za razvoj i obnovu; članice Odbora za obrazovanje znanost i kulturu te članice Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Zdenka Čuhnil

Masovnije doseljavanje Čeha u Hrvatsku
datira u vremenu od prije nešto više od 200 godina. Brojne veze unutar Austro-Ugarske monarhije pogodovale su njihovom naseljavanju u hrvatske krajeve. Donosili su sa sobom umijeća i znanja, te se prilagođavali sredini u kojoj su se nastanili. Tijekom agresije na Hrvatsku (1991) Česi i Slovaci su stali u njenu obranu, a neki od njih su i poginuli ili bili ranjeni u Domovinskom ratu. Danas i pripadnici ovih nacionalnih manjina ravnopravno sudjeluju u obnovi Hrvatske i izgradnji, zalažući se za cjeloviti napredak i dosljedno poštivanje svojih etničkih odnosno manjinskih prava.

Rad udruga češke i slovačke nacionalne manjine u Hrvatskoj

Prema Zakonu o udrugama (N.N. br. 70/97 i 106/97) registrirana je središnja udruga pripadnika češke nacionalne manjine: **Savez Čeha u Republici Hrvatskoj** sa sjedištem u Daruvaru, Trg kralja Tomislava 7, upisan u Registar udruga Republike Hrvatske 12. ožujka 1998. godine (prethodno upisan u Registar saveza i drugih oblika udruživanja društvenih organizacija Republike Hrvatske 10. kolovoza 1994. godine, a prije upisa promjene naziva egzistirao pod nazivom Savez Čeha i Slovaka u SR Hrvatskoj, upisan u registar 10. rujna 1987. godine). **NIU"Jednota"** je upisana u sudski registar ustanova kod Trgovačkog suda u Bjelovaru 1998. godine. Osnivač NIU»Jednota» je Savez Čeha u Republici Hrvatskoj. Iz Državnog proračuna Republike Hrvatske financijski se pomažu programi dvije nevladine udruge nacionalne manjine Čeha. To su Savez Čeha u Republici Hrvatskoj, Daruvar koji ostvaruje program kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija i Novinsko-izdavačka ustanova "Jednota" iz Daruvara koja tiska tjednik "Jednotu", mjesečnik "Naš koutek", te godišnjake "Prehled" i "Češki lydovi kalendar".

Lipovljanski susreti 2019. godine

Savez Čeha u Republici Hrvatskoj

Savez Čeha u Republici Hrvatskoj je
nepolitička organizacija dobrovoljno udruženih Čeških beseda, škola, klubova, pojedinaca-pripadnika češke manjine u području kulture, prosvjete, umjetnosti, znanosti i sporta. Sjedište Saveza Čeha Republike Hrvatske je u Daruvaru. Aktivnost im je
bogata i razgranata – čine ju različite akcije i manifestacije kroz cijelu godinu, a usmjerena je na njegovanje češke kulture i jezika te očuvanje nacionalne samobitnosti. Djelatnost češke manjine u Hrvatskoj, Čeških beseda i Jednote financira se iz državnog proračuna i dotacija lokalnih samouprava. Žetvene svečanosti „Dožinky“ najveća su manifestacija hrvatskih Čeha. To je proslava završetka žetve, kojom žeteoci izražavaju radost spremanja ljetine. Najatraktivniji je nedjeljni žetveni mimohod žitom bogato okićenih alegorijskih kola s prikazima postupka dobivanja kruha, za kojima slijede razne skupine u narodnim nošnjama. Program završava spektakularnim zajedničkim plesom svih sudionika. Važno je napomenuti i kazališnu, puhačku i pjevačku smotru češke dječje pjesme, folklornu smotru „Vonička“ i smotru dječjeg stvaralaštva “Naše Jaro”.

Tanja Novotni Golubić, zamjenica župana u Bjelovarsko – bilogorskoj županiji i Članica Foruma za dijalog u okviru Federalne unije europskih nacionalnosti (FUEN

Češka beseda Daruvar

Češka beseda Daruvar je najveća manjinska
udruga Čeha koji žive u Hrvatskoj, a ujedno i jedna od najstarijih takvih udruga, koja djeluje od 1907. godine. Kako djeluje u samom središtu češke manjine u Hrvatskoj, u gradiću u kojem je i krovna udruga Savez Čeha u Republici Hrvatskoj, Češka beseda Daruvar je svojevrsni stožerni stup ostalim češkim manjinskim udrugama u Hrvatskoj. U Republici Hrvatskoj postoji 29 Čeških beseda, a od toga u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji djeluje 14 beseda (Daruvar, Doljani, Gornji Daruvar, Brestovac, Veliki i Mali Zdenci, Ljudevit selo, Bjelovar, Končanica, Ivanovo selo, Treglava, Dežanovac, Garešnica, Donji Sređani i Golubinjak). Češka beseda Daruvar bavi se kulturnim amaterizmom te pod njom djeluju
sekcije: kazališna sekcija, pjevačka sekcija, folklorni ansambl “Holubička” i knjižnica Frante Buriana.

Na prijedlog Hrvatsko-češkoga društva Predsjednika Republike Hrvatske dr. **Franjo Tuđman** je dodijelio pisano priznanje (odluka od 3.10.1994.) pohvalu Savezu Čeha u Republici Hrvatskoj i Kulturno-prosvjetnom društvu “Češka Beseda” Zagreb. Češka beseda Zagreb, najstarije je kulturno-prosvjetno društvo Čeha u Hrvatskoj, osnovano

1874. godine i otada neprekidno djeluje do danas. Savez je utemeljen 1944. godine pod imenom Savez Čeha i Slovaka i djelovao je do 1992. godine kao jedinstvena organizacija pripadnika češke i slovačke nacionalne manjine. Osamostaljivanjem matičnih država razdvojila se ova udruga na dvije nacionalne udruge pa od lipnja 1992. godine djeluje Savez Čeha i okuplja pripadnike češke nacionalne manjine. Savez Čeha ima 30 čeških beseda i to: u Daruvaru, Končanici, Dežanovcu, Donjim Sređanima, Prekopakri, Ljudevit selu, Međuriću, Jazveniku, Kaptolu, Rijeci, Slavonskom Brodu, Ivanovom Selu, Bjelovaru, Zagrebu, Doljanima, Gornjem Daruvaru, Bjeliševcu, Novoj Gradiški, Treglavi, Virovitici, Lipovljanima, Sisku, Velikim i Malim Zdencima, Daruvarskom Brestovcu, Hercegovcu, Garešnici,Grubišnom Polju, Golubinjaku i Dubravi.

Vladimir Bilek i Aleksandar Tolnauer predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH

Financiranje rada i ustroj

Iz Državnog proračuna Republike Hrvatske u 2017. godini raspoređeno je za pripadnike češke nacionalne manjine putem Savjeta za nacionalne manjine osigurana su sredstva u iznosu od 2.825.000 kuna za programe kojima se ostvaruju etnička prava iz područja informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma, kulturne manifestacije i za program stvaranja pretpostavki. Interese češke i slovačke nacionalne manjine u Hrvatskome saboru predstavlja zastupnik Vladimir Bilek, koja je i član Savjeta za nacionalne manjine, te sudjeluje u donošenju odluke o financiranju programa udruga i ustanova

nacionalnih manjina koje djeluju na području Republike Hrvatske. Pripadnici češke nacionalne manjine na izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina koji su održani u 2015. godine izabrali su 11 vijeća i 10 predstavnika češke nacionalne manjine. Osnovana je i Koordinacija vijeća i predstavnika češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Češke Republike 2001. godine sklopljen je Sporazum o suradnji u području kulture, prosvjete i znanosti. U članku 8. navedenog Sporazuma utvrđeno je da će ugovorne stranke, u skladu sa svojim unutarnjim zakonodavstvom, osiguravati pripadnicima hrvatske i češke nacionalne manjine uvjete za očuvanje njihovog kulturnog i povijesnog naslijeđa, te za razvitak njihove vlastite kulture i njezinih različitih aspekata, uključujući jezik, književnost i religiju, kao i uvjete za sudjelovanje u nastavi na materinjem jeziku.

Vladimir Bilek na tribini o manjisnkim jezicima u Daruvaru

O zastupniku Čeha i Slovaka u Hrvatskom saboru Vladimiru Bileku

Vladimir Bilek je
dužnost saborskog zastupnika obnaša već u četvrtom mandatu što svjedoči uz ostao o njegovoj političkoj stručnosti i kvalitetu. Ovo aktualnom 10. sazivu Hrvatskog sabora osim aktivnosti u Klubu zastupnika nacionalnih manjina on je i: član Odbora za

ljudska prava i prava nacionalnih manjina (od 31.07.2020.), član Odbora za regionalni razvoj i fondove Europske unije (od 31.07.2020.), član Odbora za informiranje, informatizaciju i medije (od 31.07.2020.) i član Nacionalnog vijeća za vode iz reda zastupnika (od 16.10.2020.). Uz sve to još je bio uspješan na aktualnim lokalnim izborima u Daruvaru gdje je bio nositelj svoje nezavisne liste koja je izborila nekoliko članova u Gradskom vijeću. U nedavnom intervjuu Bilek najavljuje što se planira realizirati na daruvarskom području te uz ostalo kaže: „Temeljni dokument za razvoj Republike Hrvatske je Strategija razvoja RH do 2030. godine. Na nju se naslanja Nacionalni plan za oporavak i otpornost, poznatiji kao Covid fond, gdje su se našla dva projekta koji su pripremani direktno u Gradu Daruvaru. To je obnova kompletne industrijske infrastrukture u poduzetničkoj zoni Dalit te Planinarski dom na Petrovom vrhu koji će se moći javljati na natječaj kada sam Nacionalni plan bude odobren na europskoj razini. Nakon toga, tu su projekti koji su prije svega uz potporu župana Damira Bajsa pripremani sa županijske razine, odnosno tvrtki i institucija kojima je osnivač Bjelovarsko-bilogorska županija. Riječ je o Daruvarskim toplicama u kojima će se kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti izgraditi novi stacionar i Učenički dom Daruvar. Osim što je Učenički dom Daruvar ušao u ovaj strateški dokument, on je već u protekloj godini odlukom Vlade RH postao sastavni dio Operativnog programa Vlade RH za češku i slovačku manjinu i samim tim ušao u Program Vlade RH.“- rekao je uz ostalo Bilek.

Tribina i radionice za novinare koji izvješćuju o nacionalnim manjinama u Hrvatskoj - održano u Daruvaru

Na koji način su nedavno pripadnici češke i slovačke nacionalne manjine pomogli potresom ugroženo stanovništvo u Hrvatskoj?

Saborski zastupnik Vladimir Bilek je i osobno zahvalio Veleposlaniku Slovačke Republike u Republici Hrvatskoj, gospodinu Petru Susku na pristitigloj pomoći za potresom pogođena područja. U skladišta civilne zaštite Republike Hrvatske u Jastrebarskom stigla je 31.12.2020. godine pošiljka humanitarne pomoći, koju je Slovačka poslala za pomoć područjima najviše pogođenim potresom od 29. prosinca 2020. g. Pošiljka, koju je dopremilo vozilo Vatrogasno spasilačkog korpusa Ministarstva unutarnjih poslova Slovačke Republike sadržavala je 44 električne grijalice, 120 vreća za spavanje i 2 agregata. Predstavnici hrvatskog Ministarstva unutarnjih poslova izjavili su zahvalnost za brzu reakciju SR i isporuku materijala, za kojim je postojala velika potreba. Humanitarna pomoć se pružila u sklopu službene razvojne suradnje Slovačke Republike pod oznakom SlovakAid i postupno će se distribuirati u Petrinju, Sisak, Glinu i druge gradove. To nije sve Vlada Republike Češke je za potresom ugrožene ljude donirala opremu i šatore u vrijednosti **5 milijuna kuna**. Ni to nije sve jer su se Česi i Slovaci iz Hrvatske organizirali u slijedećim naseljima: Daruvar, Končanica, Daruvarski Brestovac, Sirač, Gornji Daruvar, Doljani, Dežanovac, Mali Zdenci, Grubišno Polje. Svi su ponovno pokazali svoje veliko srce i prikupili znatna financijska i materijalna dobra te ih distribuirali izravno na ugroženo područje Banovine.

Vladimir Bilek na Lipovljanskim susretima 2019. godine

Najvažniji
naglasci iz nedavnog mog intervjua s Vladimirom Bilekom za Institut STINE

Vlada je na samom kraju prošle godine usvojila
Operativne programe za nacionalne manjine za razdoblje 2020.- 2024. To je drugi put da Vlada donosi jedan ovakav važan dokument za nacionalne manjine. Najprije, kakva su iskustva i ocjene o realizaciji prethodnih Operativnih programa(2017.-2020.). Koliko se uspjelo, a koji su bili najveći problemi?

„Da, prvi puta su Operativni programi doneseni u
prethodnom mandatu i to je zaista bilo prvi put da je jedan paket raznih projekta, programa i prava za nacionalne manjine donesen kao jedan jedinstveni Vladin dokument. Pripreme za njegovo usvajanje trajale su više od godinu dana i nije bila jednostavna ni priprema ni realizacija koja je uslijedila ali ako, ponavljam, uzmemo u obzir činjenicu da je to zaista bio prvi put da se kreće s jednom takvom praksom mislim da možemo biti prilično zadovoljni postignutim. Priprema
novih Operativnih programa bila je puno brža pa su u manje od pola godine nove Vlade već bila usvojena , a vrlo je važno istaći i da smo metodološki ojačali realizaciju koja nas očekuje odnosno utvrdili vrlo konkretne mjere praćenja njihove implementacije. Sve se to odvijalo u vrlo teškim okolnostima suočavanja s posljedicama pandemije ali i potresa što je pogodilo mnoge društvene razvojne

i gospodarske aspekte ali nije onemogućilo ove programe i to zaslužuje svaku pohvalu. U daljnjim aktivnostima naš je plan da maksimalnu u realizaciju uključimo ne samo ministarstva već i sve relevantne lokalne i regionalne institucije te dapače smatramo kao bi u budućnosti ove Operativne programe za nacionalne manjine trebalo spustiti na lokalni nivo odnosno tražiti od lokalnih i regionalnih vlasti da donesu slične dokumente za svoja područja i svoje nadležnosti. Ja sam još u prethodnom mandatu formirao Savjet saborskog zastupnika češke i slovačke nacionalne manjine koji mi je ovom prilikom značajno pomogao u formiranju našeg dijela Operativnih programa i preko kojega smo koordinirali naše potrebe za čitavo područje Hrvatske. Operativni programi ne donose korist samo nacionalnim manjinama nego i svim stanovnicima području u kojem se određeni projekti i programi primjenjuju. Puno je manjinskih projekta koji unapređuju ukupnu infrastrukturu, poljoprivredu i gospodarstvo nekog područja ili lokalne sredine i jačaju njen razvoj u mnogim segmentima i na dobrobit svih. Ključnu ulogu tu imaju Ministarstvo regionalnog razvoja koje radi na sufinanciranju različitih infrastrukturnih projekata (npr. cestovne mreže, vodovodne mreže itd), zatim tu važne uloge imaju ministarstva poljoprivrede te gospodarstva preko kojih se ostvaruju potpore za jačanje poljoprivrede i sufinanciraju nabavka opreme i poslovanje gospodarskih subjekata. Dobra je stvar da smo već za ovu godinu uspjeli podići iznose sredstava te skoro očekujemo razne natječaje za lokalne zajednice, udruge , gospodarske subjekte, poljoprivrednike.“ – rekao je tada saborski zastupnik Bilek.

Za
kraj umjesto zaključka nekoliko činjenica

U mnogočemu pripadnici češke i slovačke nacionalne manjine u Hrvatskoj mogu biti i jesu primjer predstavnicima drugih nacionalnih manjina. Prije svega jer su najbolje organizirani već dugi niz godina, zatim što provode čitav niz raznovrsnih i sada već tradicionalnih pograma kojima jačaju svoj kulturni identitet, svoj materinji jezik, baštinu, kulturu, itd. Imaju snažne veze sa svojim matičnim državama koje pak na bilateralnom planu sa Hrvatskom sjajno surađuju od samih početaka odnosno ustroja hrvatske državnosti ranih 90.-tih godina prošlog stoljeća. I Češka i Slovačka podržale su hrvatski put prema neovisnosti a kasnije Hrvatsku na razne načine pomagale. Kulturne, političke, gospodarske i druge veze između spomenutim državama jačaju iz godine u godinu. Sredine u Hrvatskoj u kojima žive Česi i Slovaci su zapravo multietničke i multikulturalne i multijezične sredine što je doista pravo bogatstvo za svaku zemlju pa tako i Hrvatsku koja time dokazuje kako je napredna demokratska zemlja.

Autor teksta i fotografija: **Antun Brađašević**

This entry was posted on Friday, May 28th, 2021 at 11:17 pm and is filed under Nekategorizirano You can follow any responses to this entry through the Comments (RSS) feed. Responses are currently closed, but you can trackback from your own site.